

BİÇER GÜNER

Attorneys-at-Law

KİŞİSEL VERİLERİN YURT DIŞINA AKTARILMASI REHBERİ YAYIMLANDI

Kişisel verilerin korunması alanında, 2024 yılında gerçekleştirilen mevzuat değişiklikleri hem özel sektör hem de kamu açısından dikkat çeken yenilikler arasında yer aldı. 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu'nda ("Kanun") 12.03.2024 tarihinde gerçekleştirilen yurt dışına veri aktarımını düzenleyen bu değişiklikler, çeşitli tartışmaları ve belirsizlikleri de beraberinde getirdi. Bu kapsamda, kişisel veri aktarımlarının uygulanması ile Kişisel Verileri Koruma Kurulu'nun ("Kurul") beklediği güvenceler hakkında yol gösterilmesi amacıyla hazırlanan "Kişisel Verilerin Yurt Dışına Aktarılması Rehberi" ("Rehber"), Kişisel Verileri Koruma Kurumu'nun ("Kurum") internet sitesinde yayımlanarak kamuoyuna sunuldu.

Kanunun Uygulama Alanı: Mülkilik ve Etki İlkesi

Rehber'e göre, kişisel verilerin yurt dışına aktarımı, öncelikle Kanun'un yer bakımından uygulama alanına tabi olmalıdır. Yer bakımından uygulama ilkesi ise "mülkilik ilkesi" ve "etki ilkesi" ile birlikte yorumlanmaktadır.

Mülkilik ilkesi, fiilin kısmen veya tamamen Türkiye sınırları içerisinde gerçekleşmesini esas alırken, etki ilkesi Türkiye dışında işlenen ancak neticesi Türkiye'de ilgili kişileri etkileyen veri işleme faaliyetlerinin de Kanun kapsamına alınabileceğini öngörmektedir. Örneğin, yurt dışında bir veri sorumlusu tarafından gerçekleştirilen veri ihlalinin, Türkiye'deki ilgili kişileri etkilemesi durumunda bu faaliyet, Kanun'un uygulanabilirlik alanına girmektedir. Kurul'un 24.01.2019 tarihli ve 2019/10 sayılı Kişisel Veri İhlali Bildirim Usul ve Esaslarına İlişkin Kararında da bu yorum doğrultusunda, yurt dışındaki bir veri sorumlusunun gerçekleştirdiği ihlal nedeniyle Kurul'a bildirimde bulunulması gerektiği belirtilmiştir.

Bu bağlamda, Kanun'un etkin bir veri koruma mekanizması sunabilmesi için hem mülkilik ilkesinin hem de etki ilkesinin bir arada değerlendirilmesi gerekmektedir. Özellikle internet tabanlı hizmetlerin sınır ötesi yapısı düşünüldüğünde, veri koruma rejiminin daha geniş bir çerçeve ile ele alınması bireylerin temel hak ve özgürlüklerinin korunması açısından kritik öneme sahiptir.

Yurt Dışına Veri Aktarımı Aşamaları

Rehber, Kanun'un 9. maddesi uyarınca yurt dışına veri aktarımını üç aşamalı bir sistematikte düzenlemiştir:

- **Yeterlilik Kararının Bulunması:** Öncelikli olarak, aktarımın yapılacağı ülke, sektör veya uluslararası kuruluş hakkında yeterlilik kararının bulunup bulunmadığı değerlendirilmelidir. Yeterlilik kararı, sadece ülke bazında değil, sektör bazında veya uluslararası kuruluşlar açısından da verilebilmektedir. Örneğin, bir ülkenin otomotiv sektörü için yeterlilik kararı verilmesi, sektörel bazda kolaylaştırıcı bir yaklaşım sunmaktadır.
- **Uygun Güvencelerin Sağlanması:** Eğer yeterlilik kararı bulunmuyorsa, uygun güvencelerden birinin sağlanması gerekmektedir. Bu güvenceler; uluslararası sözleşme niteliğinde olmayan anlaşmalar, bağlayıcı şirket kuralları, standart sözleşmeler ve yazılı taahhütler olarak sıralanmaktadır. Bunun yanı sıra, aktarımın yapılacağı ülkede ilgili kişilerin haklarını koruyabilecekleri etkili yasal yolların bulunması da gereklidir.
- **İstisnai Aktarım Hallerinin Bulunması:** Yeterlilik kararı ve uygun güvencelerin sağlanamaması durumunda, arızı olmak kaydıyla ve süreklilik arz etmeyecek şekilde veri aktarımı yapılabilir. Bu haller arasında ilgili kişinin açık rızasının bulunması, bir sözleşmenin ifası için zorunluluk gibi gerekçeler sayılmıştır.

Uluslararası Sözleşme Niteliğinde Olmayan Anlaşmayla Uygun Güvencenin Sağlanması

Kanun değişikliği ile birlikte öne çıkan düzenlemelerden biri de uluslararası sözleşme niteliğinde olmayan anlaşmalarla uygun güvencenin sağlanmasıdır. Rehber’de uluslararası sözleşmeler veya diğer kanunlarda yer alan özel hükümler çerçevesinde veri aktarımı yapılabileceği belirtilmiştir. Bu yaklaşım, özellikle bankacılık, finans, sağlık veya diğer regüle edilmiş sektörlerde uygulama kolaylığı sağlamaktadır. Rehber’e göre, bu tür özel hükümlerin varlığı, diğer aktarım şartlarının devreye girmesinden önce değerlendirilmelidir. Bu hükümlerin veri aktarımı için yeterli olması durumunda başka bir uygun güvence sağlanmasına gerek kalmamaktadır. Örneğin, Bankacılık Kanunu’nda yer alan hükümler veya uluslararası sözleşmeler, veri aktarımı sürecini düzenleyen bağlayıcı bir temel oluşturabilir.

Öte yandan uluslararası sözleşme niteliğinde olmayan anlaşmalar kapsamında veri aktarımı, özellikle kamu kurumları arasında düzenlenebilecek iş birliği protokolü, mutabakat zaptı veya idari anlaşmalara dayandırılmaktadır. Örneğin, Türkiye İlaç ve Tıbbi Cihaz Kurumu ile Avrupa Komisyonu arasında akdedilen idari anlaşma, bu tür bir düzenlemenin somut bir örneğidir. Bu çerçevede, veri aktarımı yapılacak taraflar, kişisel veri güvenliğini sağlamak için gerekli önlemleri alma ve bireysel hakları etkin şekilde koruma taahhüdünde bulunmalıdır. Kurul’un onayı ile yürürlüğe giren bu tür anlaşmalar, veri aktarımlarını hukuka uygun hale getirirken, uluslararası iş birliklerine esneklik kazandırmaktadır.

Standart Sözleşmelerin Hazırlanması

Standart sözleşmeler, veri aktarım tarafları arasında kişisel verilerin korunmasına ilişkin gerekli yükümlülüklerin sağlanmasını temin eden model metinlerdir. Örneğin, bir Türkiye merkezli şirketin müşteri verilerini yurt dışındaki bir tedarikçiye aktarması durumunda, taraflar arasında Kurulca belirlenen standart sözleşme tiplerinden uygun olanı imzalanarak veri aktarımı gerçekleştirilebilir.

Rehber’de, standart sözleşmelerin hazırlanması ve uygulanması konusunda detaylı açıklamalara yer verilmiştir. Buna göre, veri aktarımında kullanılacak standart sözleşmelerde, aktarımın amacı, kişisel veri kategorileri, alıcı grupları, alıcıların veri güvenliği yükümlülükleri ve ilgili kişilerin hakları gibi hususların açıkça belirtilmesi gerekmektedir. Ayrıca, aktarımın dayandığı hukuki sebep ve tarafların yükümlülükleri net bir şekilde tanımlanmalıdır. Standart sözleşmelerde Türkçe metin esas alınmakta, çift sütunlu düzenlemelerle birden fazla dilde hazırlanması mümkün olmaktadır. Ancak, metin üzerinde seçimlik veya alternatif maddeler dışında değişiklik yapılması mümkün değildir. Bununla birlikte, yabancı hukuka göre hazırlanan belgelerin hukuki geçerlilik kazanması için apostil onayı gibi prosedürlerin yerine getirilmesi gerektiği de ayrıca belirtilmiştir. Örneğin, standart sözleşmeleri imzalayan tarafların temsile ve imzaya yetkili olduğunu gösterir yabancı ülke makamlarınca düzenlenmiş imza beyanları, ticaret sicil kayıt belgeleri, yetkilendirme belgeleri gibi resmî belgelerde apostil şerhinin bulunması gerekmektedir.

Arızı Aktarımlar

Rehber'e göre arızı aktarım, olağan faaliyet akışı dışında ve düzenli olmamak kaydıyla bir veya birden fazla kez, öngörülemeyen koşullar altında ve belirsiz zaman aralıklarında gerçekleştirilen aktarımlardır. Rehber'de bu kavramın dar bir çerçevede yorumlanması gerektiği vurgulanmıştır.

Örneğin, bir turizm şirketinin müşteri verilerini rezervasyon işlemleri kapsamında düzenli olarak paylaşması arızı aktarım sayılmazken, olağan iş akışının dışında kalan beklenmedik bir etkinlik nedeniyle tek seferlik veri paylaşımı bu kategoride değerlendirilebilecektir.

Yine, iş sözleşmesinin ifası gereği yurt dışındaki farklı müşterileri ziyaret etmek amacıyla seyahat eden bir satış müdürünün kişisel verilerinin bu müşterilerle toplantı düzenlemek amacıyla işvereni tarafından aktarılması arızı olarak kabul edilebilecektir. Ayrıca, bir Türk şirketinin müşterinin ödeme talebini yerine getirmek amacıyla kişisel verileri yurt dışındaki başka bir şirkete aktarması, iki şirket arasındaki aktarımların düzenli olmaması, tek veya birkaç sefer gerçekleşmesi, süreklilik arz etmemesi ve olağan faaliyet akışı içinde bulunmaması kaydıyla arızı olarak kabul edilebilmektedir. Buna karşılık çok uluslu bir şirketin, yurt dışındaki bir eğitim merkezinde eğitimler düzenlemesi ve eğitim kursuna katılan çalışanlarının ad, soyad, iş unvanı gibi kişisel verilerini sistematik olarak aktarması durumunun arızı olarak kabul edilemeyeceği değerlendirilmektedir.

Son olarak Rehber’de, arızı aktarımın açık rıza temelinde gerçekleştirilmesi durumunda, bilgilendirmenin yurt dışına aktarım dolayısıyla oluşabilecek muhtemel riskleri de içermesi gerektiği ifade edilmiştir. Bu bağlamda arızı aktarımın hukuka uygun şekilde gerçekleştirilmesi için ilgili kişinin açık rızasına dayanılması halinde, bu açık rızanın ilgili kişiye aktarım dolayısıyla doğabilecek muhtemel riskler hakkında bilgilendirme yapılması suretiyle alınması gerekmektedir.

Bağlayıcı Şirket Kuralları

Grup şirketleri arasındaki veri aktarımını kolaylaştırmak amacıyla kullanılan bağlayıcı şirket kuralları (“BŞK”), Rehber’de detaylı şekilde açıklanmıştır. BŞK’lerin, yalnızca Kurul’un onayı ile geçerlilik kazanacağı ve veri sorumlularının bu kuralların uygulanmasından sorumlu olduğu vurgulanmıştır. Ayrıca, grup şirketleri arasında yapılan veri aktarımında, bu kuralların hem Türkiye’de hem de yurt dışındaki tüm grup üyeleri tarafından uygulanabilir olması gerekmektedir. Rehber’e göre, BŞK başvurusunda, grup şirketlerinin veri koruma yükümlülüklerini yerine getirmek için aldığı teknik ve idari tedbirlerin ayrıntılı bir şekilde açıklanması şarttır. Onay alınmadan gerçekleştirilen veri aktarım faaliyetlerinin ciddi yaptırımlarla karşılaşabileceği belirtilmiştir.

Rehber'deki açıklamalar, yeni düzenlemelerin uygulamada daha iyi anlaşılmasına katkı sağlamaktadır. Ancak, ilerleyen dönemde elde edilecek deneyimler, Rehber'deki açıklamaların daha kapsamlı bir şekilde yorumlanabilmesi açısından belirleyici olacaktır. Nitekim Kurul, Rehber'in, Kanun'un uygulanmasından elde edilen pratik deneyimlere dayanarak gözden geçirileceğini ve gerekirse güncelleneceğini de belirtmiştir. Dolayısıyla Rehber, kişisel verilerin yurt dışına aktarılması yönünden Kurum tarafından yapılan çalışmalar ve faaliyetlerle birlikte ele alınmalıdır.

İletişim

Burçak Kurt Biçer
Yönetici Ortak
burcak.bicer@bicerguner.com

Uğurkan Şeber
Yönetici Avukat
ugurkan.seber@bicerguner.com

İrem Efe
Avukat
irem.efebicerguner.com

BİÇER GÜNER

Attorneys-at-Law